

Beata Olas, Barbara Wachowicz

WPLYW ZWIĄZKÓW PLATYNY NA GENEROWANIE ANIONORODNIKA PONADTLENKOWEGO W PŁYTKACH KRWI ŚWINI

Badano wpływ izomerów diaminodichloroplatyny (cis- i trans-) na tworzenie anionorodnika nadtlenkowego O_2^- w przemitych płytkach krwi świni. Zaobserwowano generowanie rodnika O_2^- zarówno w płytkach krwi aktywowanych trombiną, jak i w płytkach inkubowanych z cisplatyną (20 μM) i transplatyną (200 μM). Stwierdzono ponadto, że powstawanie anionorodnika zależy od reakcji związków platyny z glutationem.

1. WSTĘP

Cytotoksyczne działanie cisplatyny może być potęgowane wytwarzanym stresem oksydacyjnym i powstawaniem wolnych rodników tlenowych [8, 9].

Wcześniejsze badania *in vitro* prowadzone w naszym laboratorium wykazały, że cisplatyna hamuje aktywność enzymów antyoksydacyjnych (dysmutazy nadtlenkowej, peroksydazy glutationowej) w płytkach krwi świni i stymuluje peroksydację lipidów [10].

We wstępnych badaniach zarejestrowano również powstawanie rodnika nadtlenkowego w płytkach krwi świni po krótkotrwałej inkubacji tych komórek z cisplatyną [11].

Celem obecnych badań było ustalenie wpływu izomerów cis i transplatyny na proces wytwarzania wolnych rodników tlenowych w płytkach krwi świni i roli wolnych grup SH glutationu w tym procesie. Rejestrowano generowanie O_2^- w płytkach krwi pod wpływem izomerów platyny, jak i w układzie modelowym zawierającym zredukowany glutation i kompleksy platyny w określonych stosunkach molowych.

2. METODY

Płytki krwi otrzymywano metodą wirowania różnicowego krwi świni pobranej na roztwór ACD (65 mM kwas cytrynowy, 85 mM cytrynian sodu, 110 mM glukoza), 5 : 1, v/v. Następnie komórki przemywano dwukrotnie zmodyfikowanym buforem Tyroda i zawieszono w tym samym buforze do stężenia 5 mg/ml. Białko oznaczono zmodyfikowaną metodą Lawry'ego [4].

Stężenie anionorodnika nadadtlenkowego (O_2^+) generowanego w zawieszynie płytek kontrolnych, aktywowanych trombiną (10 j/ml, 2 min) oraz w płytkach krwi inkubowanych w czasie 0–30 min z cisplatyną (20 μ M) bądź transplatyną (20 i 200 μ M) oznaczano metodą opisaną przez J a h n a i H a n s c h a [3]. Do określonej objętości prób badanych dodawano równą objętość roztworu cytochromu C o stężeniu 160 μ M. Następnie próbki wirowano przez 5 min i oznaczano absorbancję przy 550 nm. Do oznaczania O_2^+ korzystano z molowego współczynnika absorpcji, który dla cytochromu C wynosi 18700 $M^{-1} cm^{-1}$.

Powstawanie rodnika nadadtlenkowego w układzie modelowym zawierającym glutation i cisplatynę lub transplatynę w określonym stosunku molowym (1 : 1–4 : 1) określano wyżej opisaną metodą.

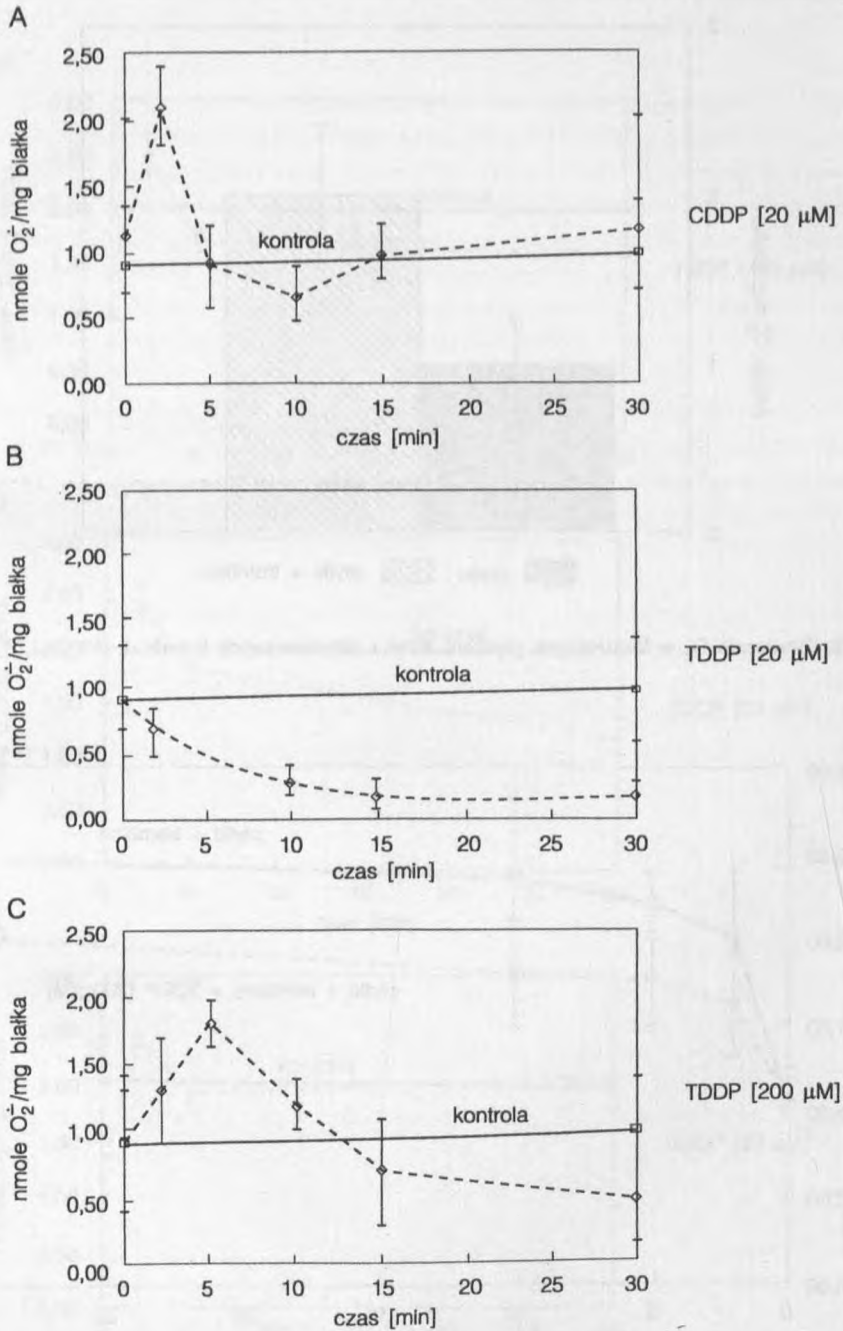
Odczynniki chemiczne stosowane w pracy (cisplatyna i transplatyna) pochodziły z firmy „Sigma”.

Wyniki przedstawiono jako wartości średnie z odchyleniem standardowym (SD).

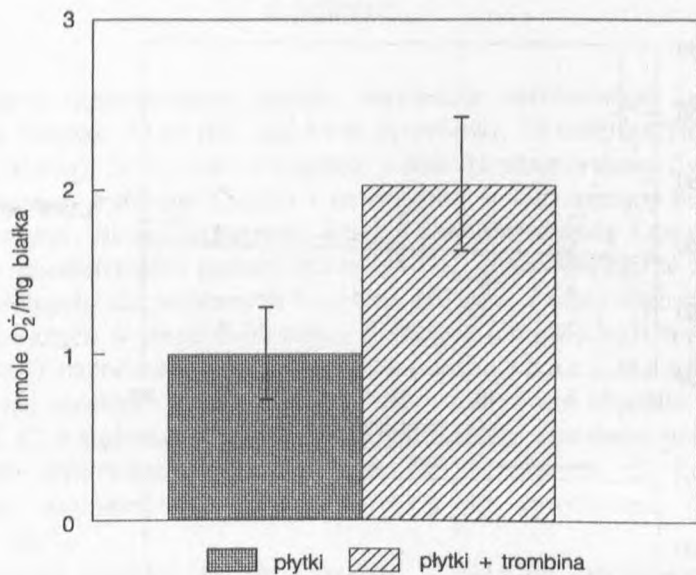
3. WYNIKI

Stwierdzono, że związki platyny – cisplatyna i transplatyna – stymulują w warunkach *in vitro* proces powstawania rodnika O_2^+ w badanych komórkach. Obecność dysmutazy nadadtlenkowej redukowała ilość obecnych rodników.

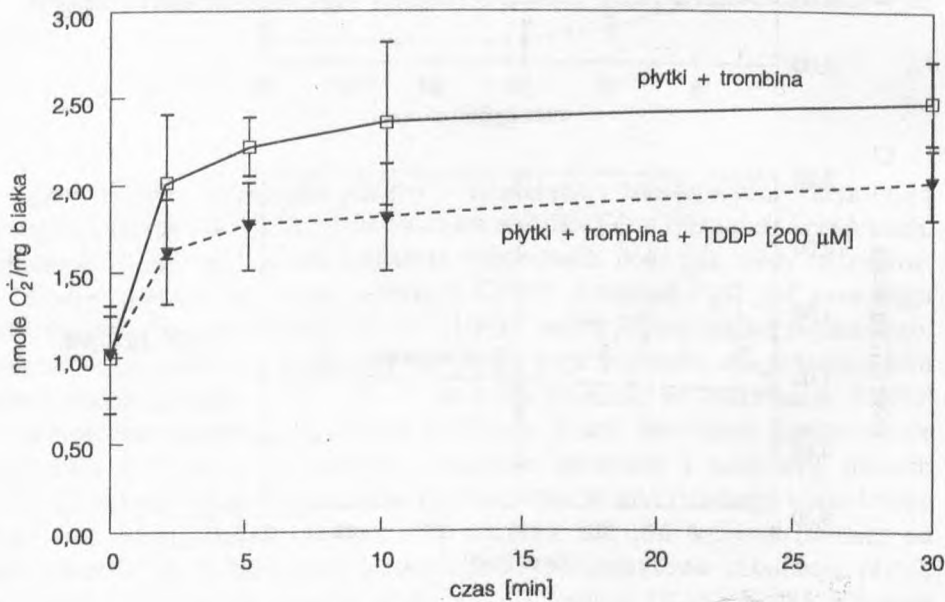
Dwuminutowa inkubacja płytek z CDDP o stężeniu 20 μ M powoduje natychmiastowy wzrost ilości O_2^+ do $2,1 \pm 0,3$ nmoli O_2^+ /mg białka płytkowego. Dłuższy czas działania cisplatyny na płytki krwi prowadzi do zahamowania generowania rodnika (rys. 1A). Wykazano również, że dodawanie TDDP o tym samym stężeniu (20 μ M) do zawiesiny płytek, powoduje zahamowanie tworzenia O_2^+ już w pierwszych minutach inkubacji i najniższy poziom $0,2 \pm 0,1$ nmoli O_2^+ /mg białka zaobserwowano po 30 min działania transplatyny (rys. 1B). Transplatyna stosowana w stężeniu 200 μ M wpływa również na generowanie O_2^+ w badanych komórkach. Pięciominutowa inkubacja płytek z TDDP powoduje powstanie około $1,2 \pm 0,2$ nmoli O_2^+ /mg białka. Dłuższy czas inkubacji z tym związkiem prowadzi do zahamowania tworzenia O_2^+ w płytkach krwi (rys. 1C).

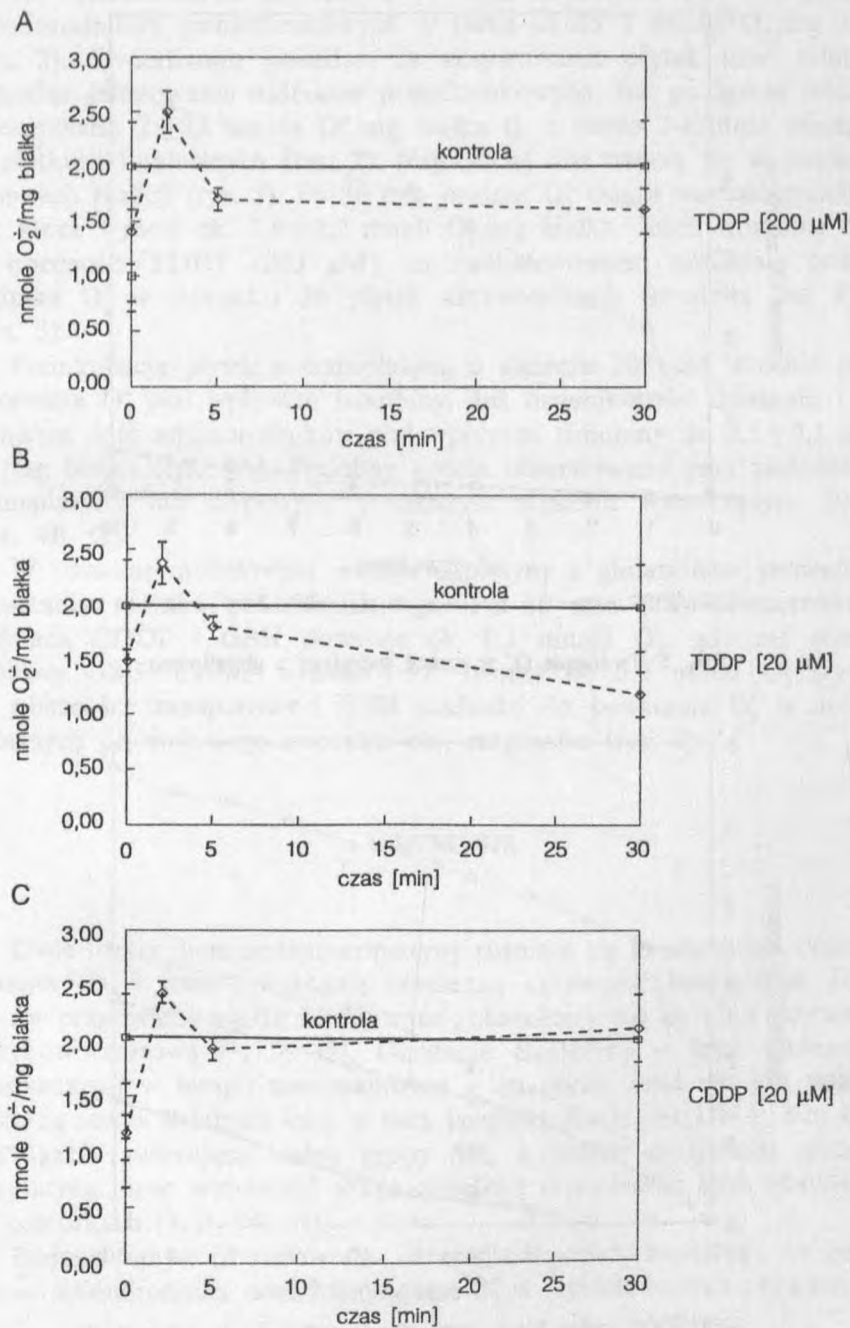
Rys. 1. Wpływ kompleksów platyny na generowanie rodnika ponadtlenkowego w wyizolowanych płytkach krwi świni. Poziom O_2^- w płytkach krwi: A – inkubowanych z CDDP (20 μM), B – z TDDP (20 μM), C – z TDDP (200 μM)

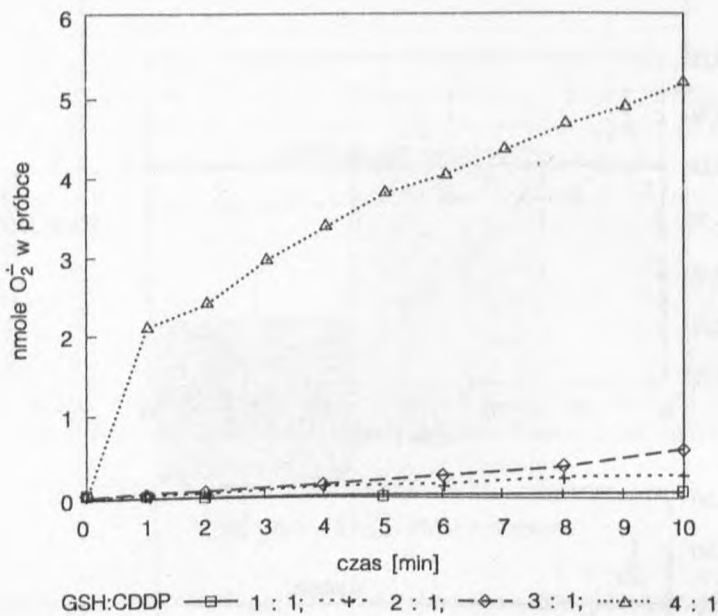
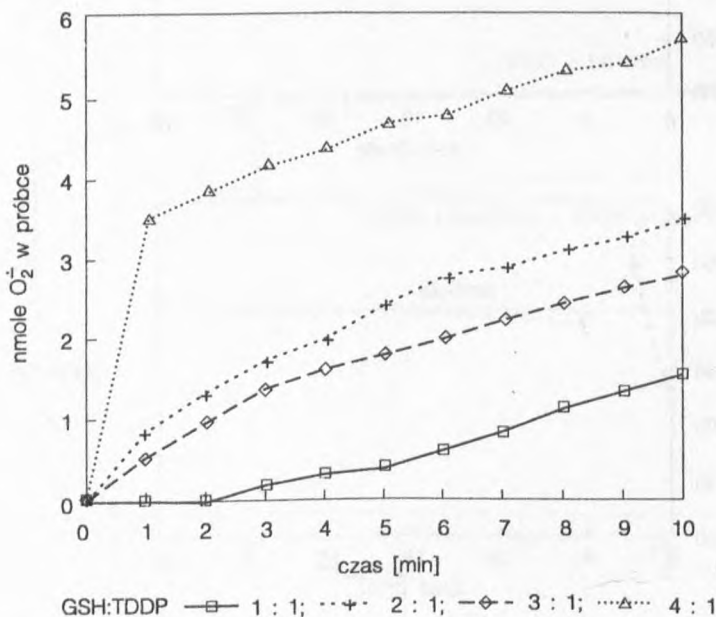
Rys. 2. Tworzenie O_2 w kontrolnych płytkach krwi i aktywowanych trombiną (10 j/ml, 2 min)

Rys. 3. Generowanie O_2^* w płytkach krwi aktywowanych trombiną (10 j/ml) w obecności i przy braku TDDP (200 μ M)

Rys. 4. Poziom O_2^- w płytkach krwi aktywowanych trombiną (10 j/ml, 2 min) po inkubacji komórek z TDDP (200 μ M) (A), z TDDP (20 μ M) (B) oraz CDDP (20 μ M) (C)

Rys. 5. Tworzenie O_2^+ w reakcji cisplatyny z glutationemRys. 6. Tworzenie O_2^+ w reakcji transplatyny z glutationem

W wyizolowanych płytkach krwi świni zaobserwowano tworzenie się anionorodników ponadtlenkowych w ilości około 1 nmoli O_2^+ /mg białka (rys. 2). Stwierdzono ponadto, że aktywowanie płytek krwi trombiną pobudza generowanie rodników ponadtlenkowych. Już po 2 min inkubacji rejestrowano $2 \pm 0,4$ nmole O_2^+ /mg białka tj. o około 2-krotnie więcej, niż w płytkach kontrolnych (rys. 2). Najszybciej one tworzą się w pierwszych minutach reakcji (rys. 3). Po 30 min poziom O_2^+ osiąga wartość maksymalną, która wynosi ok. $2,4 \pm 0,2$ nmoli O_2^+ /mg białka. Jeżeli trombina działa w obecności TDDP ($200 \mu M$), to zaobserwowano obniżenie poziomu rodnika O_2^+ w stosunku do płytek aktywowanych trombiną bez TDDP (rys. 3).

Preinkubacja płytek z transplatyną o stężeniu $200 \mu M$ zmienia proces tworzenia O_2^+ pod wpływem trombiny. Już dwuminutowe działanie TDDP zwiększa ilość anionorodników pod wpływem trombiny do $2,5 \pm 0,1$ nmola O_2^+ /mg białka (rys. 4A). Podobny proces obserwowano przy zastosowaniu transplatyny lub cisplatyny o niższym stężeniu wynoszącym $20 \mu M$ (rys. 4B, C).

W układzie modelowym reakcja cisplatyny z glutationem prowadzi do powstania rodnika ponadtlenkowego. Po 10 min przy równomolowych ilościach CDDP i GSH powstaje ok. 0,1 nmola O_2^+ , gdy zaś stosunek molowy GSH : CDDP wynosi 4 : 1, tworzy się 5,2 nmoli O_2^+ (rys. 5). W obecności transplatyny i GSH dochodzi do powstania O_2^+ w ilościach zależnych od molowego stosunku obu reagentów (rys. 6).

4. DYSKUSJA

Dwie formy diaminodichloroplatyny różniące się konformacją cząsteczki (izomer cis- i trans-) wykazują odmienną aktywność biologiczną. Izomer cis-, w przeciwieństwie do formy trans-, charakteryzuje się silną aktywnością antynowotworową [1, 6, 12]. Działanie cisplatyny – leku powszechnie stosowanego w terapii nowotworowej – na płytki krwi nie jest poznane. Główną tarczą działania leku w tych komórkach nie jest DNA, lecz białka i związki zawierające wolne grupy SH, a przede wszystkim glutation. Cisplatyna może wytwarzać wolne rodniki i powodować stres oksydacyjny w komórkach [8, 9, 10, 11].

Badano wpływ izomerów cis- i transdiaminodichloroplatyny na generowanie anionorodnika ponadtlenkowego O_2^+ w wyizolowanych płytkach krwi świni.

Stosując metodę oznaczania O_2^+ opartą na redukcji cytochromu C potwierdzono, że w wyizolowanych i zawieszonych w buforze Tyroda płytkach

krwi świni powstają rodniki O_2^+ . Obecność dysmutazy ponadtlenkowej hamowała ten proces. W zawieszynie płytek krwi w buforze Tyroda poziom rodników O_2^+ wynosił ok. 1 nmola O_2^+ /mg białka (rys. 2). Aktywacja płytek trombiną (10 j, 2 min) powodowała ponad dwukrotny wzrost ilości powstających O_2^+ (rys. 2).

Mechanizm generowania O_2^+ w płytkach nie jest wyjaśniony [3, 13]. Jahn i Hansch sugerują, że proces ten związany jest z cyklem glutationowym i przemianą arachidonianu przy udziale 12-lipooksygenazy [3].

Obserwowane przez nas generowanie O_2^+ w płytkach zachodzące pod wpływem trombiny, silnego aktywatora płytek, może częściowo zależeć od stymulowanej trombiną przemiany endogennego arachidonianu płytkowego.

Jak zaobserwowano, trombina stymuluje generowanie O_2^+ w sposób zależny od czasu działania. Inkubacja płytek krwi równocześnie z trombiną i związkami platyny hamuje ten proces (rys. 3). Można przypuszczać, że izomery platyny zmieniają aktywność trombiny lub jej receptory na płytkach.

Przeprowadzone doświadczenia wykazały, że badane izomery platyny o tym samym stężeniu (20 μ M) wykazują różnice w generowaniu wolnych rodników. Transplatyna nawet ma działanie hamujące, podczas gdy cisplatyna stymuluje generowanie O_2^+ w pierwszych 2 min inkubacji. Przy 10-krotnie wyższym stężeniu transplatyna ma podobne działanie do cisplatyny o stężeniu 20 μ M. Różnice te mogą zależeć od różnego sposobu wnikania izomerów platyny do komórki i reagowania przede wszystkim z wolnym GSH.

Droga tworzenia wolnych rodników tlenowych w komórce przez związki platyny nie jest wyjaśniona. Cisplatyna po wnikięciu do komórki reaguje z wolnymi grupami SH zredukowanego glutationu i tworzy kompleksy GS-Pt, które mogą być usuwane z komórki prawdopodobnie przy udziale aktywnego transportu zależnego od ATP. Powstawanie kompleksów i ich obecność może potęgować toksyczność i antynowotworowe działanie CDDP [2, 5, 9].

Przeprowadzone modelowe doświadczenia wykazały, że podczas reakcji izomerów platyny z GSH i tworzenia kompleksu GS-Pt dochodzi do generowania O_2^+ . Po 1 min inkubacji najwięcej O_2^+ powstaje, gdy stosunek molowy GSH : Pt wynosi 4 : 1. Spadek ilości O_2^+ w płytkach po kilkunastominutowej inkubacji komórek z izomerami platyny wynikać może ze spadku GSH w komórce, spowodowanego reakcją platyny i przy równoczesnym hamowaniu aktywności reduktazy glutationowej.

Dalsze badania mechanizmu działania leków antynowotworowych (kompleksów platyny) na inne komórki krwi, w tym na płytki krwi, pozwolą na stosowanie terapii nowotworowej bez skutków ubocznego działania.

5. BIBLIOGRAFIA

- [1] Akaboshi M., Kawai K., Ujeno Y., Takada S., Miyahara T. (1994), *Jpn. J. Cancer Res.*, **85**, 106-111.
- [2] Ishikawa, T., Ali-Osman F. (1993), *J. Biol. Chem.*, **268**, 20116-20125.
- [3] Jahn B., Hansch G. M. (1990), *Int. Arch. Allergy Appl. Immunol.*, **93**, 73-79.
- [4] Markwell M. A. K., Haas S. M., Bieber L. L., Tolbert N. E. (1978), *Anal. Biochem.*, **87**, 206-210.
- [5] Odenhaimer B., Wolf W. (1992), „*Inorganica Chimica Acta*”, **65**, 41-43.
- [6] Oliński R., Zastawny T. H. (1991), „*Postepy Biochemii*”, **1**, 40-47.
- [7] Pendyala L., Creaven P. J. (1993), *Cancer Res.*, **53**, 5970-5976.
- [8] Spitz D., Philips J. W., Adams D. T., Sherman C. M., Deen D. F., Li G.C. (1993), *J. Cell. Physiol.*, **156**, 72-79.
- [9] Sugihara K., Nakano S., Gemba M. (1987), *J. Pharmacol.*, **33**, 93-106.
- [10] Wachowicz B., Kustroń J. (1992), „*Cytobios*”, **70**, 41-47.
- [11] Wachowicz B., Szwarocka A. (1994), „*Biomedical Letters*”, **49**, 147-152.
- [12] Walter Z., Spychała M. (1991), *Acta Biochim. Pol.*, **38**, 95-99.
- [13] Ward P. A., Cunningham T. W., McCulloch K. K., Phan S. H., Powell J., Johnson K. J. (1988), „*Laboratory Investigation*”, **58**, 37-47.

Wpłynęło do Redakcji
„*Folia biochimica et biophysica*”
4.07.1994

Katedra Biochemii Ogólnej
Uniwersytet Łódzki

Beata Olas, Barbara Wachowicz

EFFECTS OF PLATINUM COMPOUND ON THE OXYGEN RADICAL GENERATION IN PIG BLOOD PLATELETS

The effect of isomers cis and transdiamminedichloroplatinum II on the generation of O_2^+ on washed pig platelets were studied. The generation of oxygen radicals was demonstrated in blood platelets activated by thrombin and in blood platelets incubated with cisplatin (20 μ M, maximum after 2 min.) and with transplatin (200 μ M, maximum after 5 min.). The generation of O_2^+ seems to be dependent on the reaction of GSH with platin.